

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksestä laiksi ulkomaalaisasioiden tietojärjestelmästä

Eduskunta on 9 päivänä tammikuuta 1995 lähettänyt hallintovaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 341.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina yksi-könjohtaja Pentti Visanen, poliisiylitarkastaja Kaarle J. Lehmus, ylikomisario Reijo Hyytiäinen ja ylitarkastaja Kaarina Koskinen sisäasiainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta oikeusministeriöstä, toimistopäällikkö Marcus Laurent ulkoasiainministeriöstä, tutkija Pekka Aulamo Keskusrikospoliisista, lakimies Kirsi Tarvainen Pakolaisneuvontaryöstä, apulaisprofessori Martin Scheinin ja apulaisprofessori Matti Pellonpää Helsingin yliopistosta sekä tietosuojavaltuutettu Jorma Kuopus.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki ulkomaalaisasioiden tietojärjestelmästä. Laki sisältäisi säännöksiä sisäasiainministeriön ulkomaalaiskeskuksen, 1 päivästä maaliskuuta 1995 alkaen ulkomaalaisviraston, pitämästä ulkomaalaisrekisteristä, josta säädetään nykyisin ulkomaalaisasetuksessa, sekä ulkoasiainministeriön pitämästä keskitetystä viisumirekisteristä ja Suomen edustustojen pitämistä paikallisista viisumirekistereistä. Ulkomaalaisrekisteri ja viisumirekisterit ovat henkilörekisterilaisa tarkoitettuja henkilörekistereitä, joita henkilörekisterilaki koskee yleislakina. Ehdotetussa laissa annettaisiin tarpeelliset erityissäännökset kyseisten henkilörekisterien käyttötarkoituksesta, sisällöstä ja tietolähteistä sekä rekisteriin talletettujen tietojen luovutuksesta. Tämän ohella olisi edelleen noudatettava, mitä Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten nojalla säädetään.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Saamansa selvityksen perusteella valiokunta katsoo, että ainakin rekistereiden tietosisältöä, tietojen käyttöä ja luovuttamista koskevien säännösten osalta lakiehdotus on puutteellisesti valmisteltu ottaen huomioon muun ohella arkaluonteisiin ja salassa pidettäviin tietoihin liittyvät eri näkökohdat. Ongelmallista on myös se, ettei lakiehdotuksesta ilmene, miten ja milloin tiedot rekistereistä poistetaan. Osa puutteellisuuksista liittyy säännösten väljyyteen ja siihen, että asetuksella ehdotetaan säädettäväksi asioista, joiden perustellusti voidaan katsoa kuuluvan lain tasolle.

Lakiehdotuksessa ei ole myöskään vakuuttavasti pohdittu sen suhdetta kansainvälisiin sopimuksiin. Esiin on noussut varteen otettavia epäilyjä lakiehdotuksen suhteesta Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja Euroopan neuvoston tietosuojasopimukseen nähden.

Edelleen esityksessä on pohtimatta lakiehdotuksen suhde hallitusmuotoon ja perusoikeusudistukseen.

Valiokunta toteaa, että esitys on saapunut eduskuntaan vaalikauden viimeisten valtiopäivien lopulla ja lähetetty valiokuntaan 9 päivänä tammikuuta 1995.

Valiokunta pitää sinänsä välttämättömänä, että mahdollisimman pian säädetään lailla yksityiskohtaisesti lakiehdotuksessa tarkoitettujen tietojen rekisteröinnistä ja siihen liittyvistä muista kysymyksistä. Lakiehdotus on kuitenkin saadun selvityksen perusteella siinä määrin puutteellinen, että se on tarpeen valmistella huolellisesti ja perusteellisesti uudelleen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hylkäämistä.

Viimeaikaisten kokemustensa perusteella hallintovaliokunta viittaa muutoinkin perustuslakivaliokunnan mietintöön n:o 1/1994 vp lainvalmistelun tasoa koskevilta osin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 9 päivänä helmikuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Väistö, jäsenet R. Aho, Korva, Laakkonen, Liikkanen, Ren-

lund, Saario, Ukkola, Urpilainen, Vähänäkki ja Ääri sekä varajäsenet Ihamäki ja Mutttilainen.
